

Вусень на снезе!

У студзені паблізу вёсак Міцкевічы і Навумавічы гродзенскімі натуралістамі быў знойдзены вусень, які поўзаў па снезе.

У звычайны зімовы дзень (13 студзеня) прадстаўнікі АПБ – Вінчэўскі Зміцер Яўгеневіч і Яўген Сліж (студэнт першага курса біяфака) рабілі зімовыя ўлікі птушак. Калі яны прыбылі на месца назірання, то накіраваліся да блізкага пагорка, каб зрабіць некалькі фотаздымкаў. І вось ён – вусень на снезе!

“Першым маім уражаннем, калі яна была здзіўленне, - гаворыць Зміцер Яўгеневіч. – Нягледзячы на марозны дзень, вусень павольна поўз, напэўна, шукаючы месца, у якім можна было б схвацца”.

Ад гэтай сустрэчы засталася ўражанне здзіўлення, пэўныя камен-

Arctia saja на снезе

тары, фотаздымкі, але зімовы студзеньскі дзень наўрад ці пакіне ў жылых абудзіўшага вусеня.

Гелена Белязюн

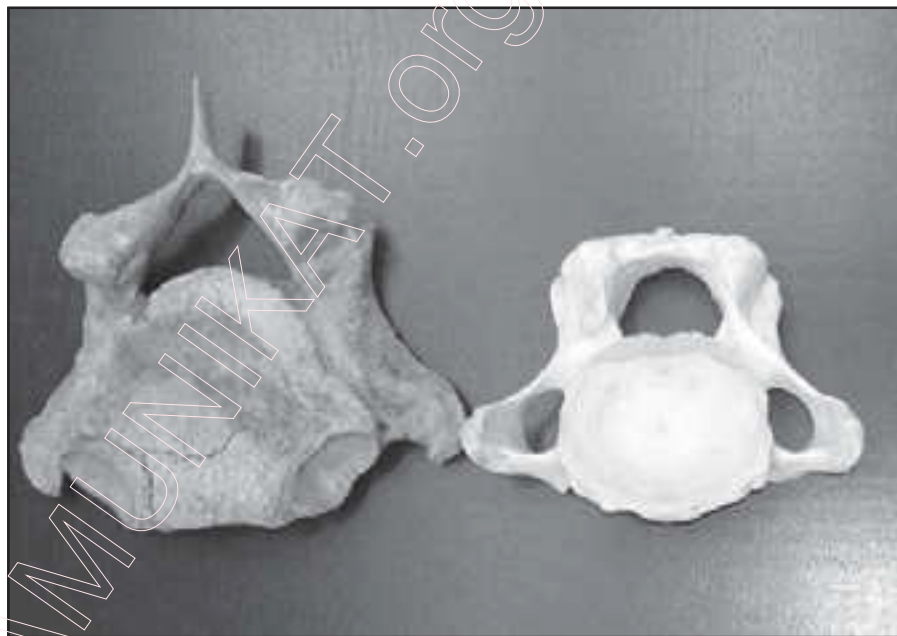
Каментар

“У гэтай знаходцы - нічога сэнсацыйнага. Матыль *Arctia saja* можа зімаваць і ў стадыі лічынкі. Вусень перажывае зіму на траве, таму зусім верагодна, што людзі проста выцёрлі яго на дарогу, калі перавозілі сена”, - кажа спецыяліст біяфака ГрДзУ Рыжая А. В.

АЭС у Беларусі?!

У жніўні 2005 года кіраўніцтвам краіны прынята рашэнне аб неабходнасці будаўніцтва ўласнай атамнай электрастанцыі.

Тэма нумару на стар. 4-5

Пазванок маманта (злева) у параўнанні з пазванком слана (справа)

Маманты ў Гродна

Костка, якую больш за паўгады таму знайшоў на ўчастку ўласнай зямлі гродзенскі прадпрымальнік, аказалася пазванком маманта.

Улетку ўласнік рыбнай гаспадаркі падчас капання возера, што зараз мае назву Адамава і знаходзіцца каля в. Жукевічы, што ў 15 км ад Гродна, наткнуўся на вельмі вялікую костку, якую за непатрэбай аддаў сваёй дачцэ – студэнтцы ГрДзАУ. У аграрным універсітэце зрабілі фотаздымкі пазванка, якія трапілі да экалагічнага руху біяфака ГрДзУ “Pro Nobis”. Яго валанцёры вырашылі высветліць паходжанне цікавай

косткі і з дапамогай выкладчыка факультэта Созинова А.В. звярнуліся да польскіх спецыялістаў.

“Я мяркую, што гэта 7 шыйны пазванок маманта. Аб гэтым сведчаць яго памеры і добры стан захавання”, - кажа палеантолаг і дырэктар музея факультэта біялогіі Беластоцкага ўніверсітэта Весека Мікуцкі.

Па ініцыятыве спадара Мікуцкага быў зроблены запыт у Варшаўскі ўніверсітэт, адкуль хутка прыйдзе больш дакладная інфармацыя аб паходжанні і ўзросце косткі маманта.

Вольга Сташко

Біяфак зноў лепшы

3 сакавіка факультэцкая каманда "Biohazard" выйшла ў фінал універсітэцкага чэмпіянату КВК, "абсмяяўшы" гумарыстаў з педагогічнага і юрыдычнага факультэтаў.

А 18.30 пры амаль запоўненай залі па вуліцы Леніна на сцэне з'я-

віўся спачатку вядучы мерапрыемства Аляксей Слашчоў, а затым па чарзе выйшлі і каманды. Увогуле, гумару было не шмат. З пераможнага выступу біяфака запамніўся, хіба што, "Biohazard". Злева направа: Андрэй, Віця, Вова

толькі адзін гэг, - калі на працяг колісь папулярнае песні "Дзевачка Праскоўя з Падмаскоўя з-за-за...", любімец публікі Сярожа недаверліва працягнуў "...за Беларусь", выклікаючы шквальныя апладысменты глядачоў. Што тычыцца юрыстаў і педагогаў, то першыя весялілі залу найбольш чорным гумарам, а другія – зразумелым толькі ім самім. Вынікі гульні падвяло

журы, якое сімпатызавала хлопцам з "Biohazard".

"У біёлагаў традыцыйна была цэласнаць праграмы, хоць адсутнасць доўгіх рэпетыцый відавочная, – разважае сябра журы Валеры Ляховіч. – Юрысты ж наадварот па-

казвалі адрэпетыяваную дуркаватасць. А вось педагогам трэба вучыцца жартаваць зразумела".

Нагадаем, што каманда КВК біялагічнага факультэта з'яўляецца двухразовым чэмпіёнам. У мінулым годзе хлопцы абыгралі ў фінале з мінімальнай перавагай каманду "Фішка" з філалагічнага факультэта. Акрамя таго, "Biohazard" былі першымі і ў 2001 годзе.

У фінале, які пройдзе 7 красавіка, будуць эканамісты і філолагі – галоўны супернік. Каб трэці раз выйграць чэмпіянат, трэба многа працаваць, блазе часу дастаткова.

Віктар Валько

Слова рэдактара

Pro Nobis перажывае не лепшыя часы. Не сакрэт, гэта звязана перш за ўсё са зменай пакаленняў, ці, інакш кажучы, з адсутнасцю імкнення працаваць у малодшых курсаў. Зразумела, вучоба аднімае шмат часу, але калі разабрацца, то дзейнасць валанцёра ёсць ні што іншае як навучанне. Нягледзячы на адсутнасць увагі ад каго б там ні было, колькі заўзятых пяцікурснікаў-валанцёраў працуе самааддана і даволі плённа. Шчэ трохі намаганняў – і рэалізуецца праектальманых "Стогадовыя дрэвы Гродзеншчыны", які быў распачаты такім вялікім хаўрусам, што ўсіх ужо і не ўпомніш. Рэалізуецца абавязкова, бо такога ніколі не рабілі ні Камітэт прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, ні хто-кольвек іншы. А колькі існуе ідэй, якія далей за разважанні, на жаль, не пайшлі з-за адсутнасці вольных рук!

Як бы там ні было, - ідзе вясна, а значыць, абуджаецца ўсё жывое. Спадзяюся, студэнты таксама прагнуцца ад зімовага сну і распачнуць жыццё новае, валанцёрскае. Нашы дзверы панейшаму адчыненыя для ўсіх жадаючых. Дык заходзьце!

Размеркаванне - 2006

Вясна 2006 адзначыцца для выпускнікоў біяфака ГрДэУ не толькі дзяржаўнымі іспытамі, але яшчэ і размеркаваннем.

У гэтым годзе запатрабаванне на будучых маладых спецыялістаў даслалі 15 раённых аддзелаў адукацыі. Яны прапанавалі 31 месца для выпускнікоў-біёлагаў і 6 – для выпускнікоў-эколагаў, улічваючы мэтавыя накіраванні.

З пытаннямі, як праходзіць размеркаванне на біяфаку, як вызначаецца яго чарговасць, і што будзе, калі выпускнік не паедзе працаваць па накіраванню, мы запыталі ў намесніка дэкана па выхаванні і працы на біяфаку Екацярыны Бяловай Екацярыны:

"Размеркаванне на нашым фа-

культэце праходзіць у тры этапы: два папярэдніх і канчатковае. На іх прыходзіць увесь выпускны курс, улічваючы студэнтаў з мэтавым накіраваннем. Апошняя праходзіць у галоўным корпусе універсітэта.

Два папярэдніх размеркавання ў нас ужо былі. Канчатковае плануецца 13 красавіка.

Чарговасць размеркавання вызначаецца сярэднім балам залікоўкі, які акругляецца да сотых. Калі ж узнікае спрэчная сітуацыя, то справу вырашаюць і тысячныя. І такія выпадкі на біяфаку былі.

Калі выпускнік не з'явіцца па месцы размеркавання, то ён нясе пэўную адказнасць: яго дыплом можа быць ануляваны на 2 гады.

Бялова Е. А.

Пры гэтым наймальнік не мае права прыняць яго на працу. У процілеглым выпадку з наймальніка могуць патрабаваць вяртанне сродкаў, затрачаных на выпускніка".

Дык паедземце ў раён!

Пасадзі дрэва

Мы вырашылі высветліць, ці складана пасадзіць дрэва на тэрыторыі горада шараговаму чалавеку.

Любы чалавек можа пасадзіць дрэва на сваёй уласнай зямлі, за якую заплаціў грошы і аб чым сведчыць нарматыўны акт. Тут, як гаворыцца, саджай колькі хочаш, абы жаданне было.

Але ўсё не так проста з гарадской зямлёю, таму што яе ўласнікам з'яўляецца дзяржава. Калі дакладней, то дзяржаву тут прадстаўляе Вытворчае Аб'яднанне жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Каардынатар па выкарыстанню зямлі – упраўленне архітэктуры горада. Без дазволу гэтых арганізацый пасадзіць нават адно дрэва на самай ускраіне горада немагчыма.

Інструкцыя

Калі Вы ўсё ж вырашылі атрымаць дазвол на пасадку дрэва, то будзе карысна прытрымлівацца тых рэкамендацый, што далі нам ва упраўленні архітэктуры.

1. Высветліце, ці існуе якая-небудзь дакументацыя на той кавалак зямлі, які Вы збіраецеся прыхарошыць. Калі Вы захацелі ўпрыгожыць двор свайго шматпавярховага дома, то за інфармацыяй смела звяртайцеся ў ЖЭС. Калі гэта кавалак зямлі ля іншага будынка, то шукаць дакументацыю трэба ў заказчыка гэтага будаўнічага аб'екта (у таго, хто яго будаваў).

У дакументах павінна стрымлівацца інфармацыя аб усіх аб'ектах добраўпарадкавання на цікавым Вам месцы: падземных камунікацыях, тратуарах, бардзюрах і г.д. Трэба даведацца, ці была запланавана тут пасадка дрэваў. На тэрыторыі двара абавязкова павінна быць мінімальная колькасць гаспадарчых і рэкрэацыйных пляцовак: для сушкі бялізны, для чысткі двара, для гульняў дзяцей, для адпачынку (лаўкі і т.п.). Калі гэта ўсё ёсць і яшчэ застаецца вольнае месца, то

Вы, верагодна, зможаце атрымаць дазвол на пасадку.

2. Калі дакументацыі няма, трэба зрабіць выканаўчую здымку – стварыць падрабязны план мясцовасці, дзе пазначаны ўсе аб'екты добраўпарадкавання, што ўжо існуюць тут.

3. Нарэшце, маючы ўсе неабходныя дакументы, Вы павінны звярнуцца за дазволам ці ў ЖЭС свайго дома, ці да заказчыка будаўнічага аб'екта (калі дрэвы будуць расці на адлегласці 5-10 метраў ад упадабанага Вамі будынка), ці да упраўлення архітэктуры горада (калі дрэвы будуць расці далей за 10 метраў, ці на зямлі, не прымеркаванай да канкрэтнага аб'екта).

Усё залежнае ад Вас зроблена, – застаецца чакаць адказу.

Лепш даглядаць

Па звестках супрацоўніка упраўлення архітэктуры г. Гродна, ініцыятыва пасадкі дрэваў у го-

Будзем спадзявацца, што яно прымецца

радзе з боку гараджан – справа не пашыраная і амаль не практыкуецца. Значна прасцей і карысней было б узяць шэфства над часткай аднаго з гарадскіх паркаў, а яшчэ лепш – над дрэвамі, што растуць на могілках. Таму што там да іх мала ўвагі, а ролю, што яны выконваюць, складана пераацаніць.

Меркаванне спецыяліста

Ці стане Гродна зелянейшым?

Як гэта ні dziўна, абнаўленне “зялёнага рэзерву” горада адбылося яшчэ ўзімку. Там дзе гэта было неабходна, пасадзілі дрэўцы ўзростам 6-8 год. Як кажа супрацоўнік упраўлення архітэктуры, такім дрэвам лягчэй прыняцца і яны не патрабуюць пільнага нагляду. Акрамя таго, іх не так проста зламаць якому-небудзь невыхаванаму падлетку.

Дзеля азелянення горада яшчэ запланавана выкарыстоўваць кветкавыя культуры.

“Пасадка дрэваў 6-8-гадовага ўзросту ўзімку – нармальнае рэч, – кажа старэйшы выкладчык кафедры батанікі ГрДзУ, кандыдат біялагічных навук Соцінаў Алег Віктаравіч. –

Галоўнае, каб быў захаваны маналіт (камяк глебы вакол корневай сістэмы дрэва) і былая арыентацыя ў прастору. Гэта значыць, неабходна, каб дрэва “глядзела” пры пасадцы ў той жа ж бок, што і раней. Таксама вельмі важна пакінуць былую экспазіцыю: калі дрэва, што расло на паўднёвым склоне, пасадзіць на паўночным, ці наадварот, яно можа не прыжыцца”.

Атамная станцыя

Канчатковае рашэнне аб будаўніцтве АЭС можа быць прынята пасля 2008 г., калі завершыцца мараторый на разгляд гэтага пытання.

Тым часам у якасці месца для размяшчэння АЭС разглядаецца Чырвонапалаянская пляцоўка (Быхаўскі пункт, Магілёўская вобласць). А як запасная - Кукшынаўская (Шклоўска-Горацкі пункт, Магілёўская вобласць).

Плюсы і мінусы

Прыхільнікі будаўніцтва АЭС у Беларусі лічаць, што ўвядзенне ў энергабаланс ядзернага паліва павысіць эканамічную і энергетычную бяспеку краіны. Гэта дасць магчымасць у першую чаргу замяніць значную частку імпартуемых арганічных энергарэсурсаў.

Па ацэнках, аптымальным варыянтам развіцця атамнай энергетыкі ў Беларусі з'яўляецца ўвядзенне ў 2015-2020 г.г. атамных энергаблокаў магутнасцю 2000 МВт, што прывядзе да зніжэння сабекошту электраэнергіі на 20%.

Увядзенне ў Беларусі першага блока АЭС з 2015 г. дазволіць краіне знізіць колькасць імпартуемага прыроднага газу на 25,4% да 2020 г.

Кошт будаўніцтва беларускай АЭС, калі выкарыстоўваць расійскія тэхналогіі, складзе 2,5-3 млрд USD. Улічваючы, што ў хуткім часе цэны на імпартуемы ў рэспубліку газ дасягнуць сусветнага ўзроўню (каля 4,7 млрд USD

у год), затраты на будаўніцтва падаюцца нязначнымі.

Але істотным мінусам для паспяховага будаўніцтва станцыі па-

ранейшаму з'яўляецца псіхалагічны бар'ер, які існуе ў беларускім грамадстве (аб чым сведчаць дачзены сацапытання).

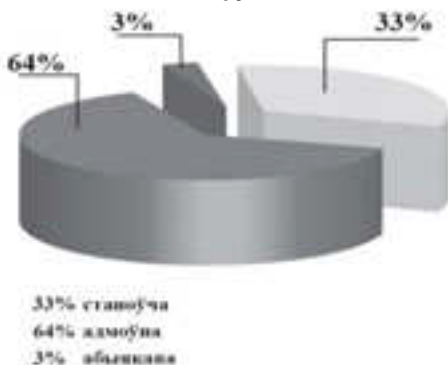
Календар

Намеснік генеральнага дырэктара Аб'яднанага інстытута энергетычных і ядзерных даследаванняў, доктар тэхнічных навук **Анатоль Якушэвіч** пракаментаваў магчымасць будаўніцтва АЭС у Беларусі так:

- Увядзенне ў энергасістэму краіны АЭС дазволіць знізіць выкарыстоўванне прыроднага газу, а таксама скараціць выкід у атмасферу парніковых газаў на 7-10 млн т у год.

Ужо ёсць праект канцэпцыі ўзаемадачынненняў з радыёактыўнымі адходамі. А таксама папярэдне вызначаны пляцоўкі для захоўвання нізка- і сярэднеактыўных адходаў і рэгіёны для высокаактыўных. Разглядаецца магчымасць будаўніцтва такіх магілінікаў у раёнах будаўніцтва самой АЭС. Такі падыход дазволіць знізіць агульныя затраты. ("Эканоміка і бізнэс")

Як вы ставіцеся да будаўніцтва АЭС на Беларусі?

Галоўнае, каб "з галавой"

На абмеркаванні студэнтам ГрДзУ карэспандэнтамі нашай газеты было вынесена наступнае пытанне: "У 2008 годзе на тэрыторыі РБ запланавана будаўніцтва новай АЭС. Як Вы да гэтага ставіцеся?"

"Мяне гэтае пытанне не хвалюе", - менавіта так адказалі 3% з апытаных студэнтаў.

Большасць жа, а гэта амаль што

64%, выказала сваё адмоўнае стаўленне да новага праекта: "Беларусь можа стаць другім Чарнобылем", "гэта вялікая рызыка", "лепш будаваць ГЭС".

Падтрымалі намер будаўніцтва АЭС 33% студэнтаў, дадаўшы, што "галоўнае, каб там працавалі спецыялісты, каб усё вялося з розумам і выконваліся ўсе стандарты бяспекі".

ў Беларусі?!

Гэтак выглядае ўсярэдзіне адзін з электраветракоў, што жывяць энергіяй вёску Дружная на Мядзельшчыне

Альтэрнатыва

У Берліне ўжо ёсць таксоўшчыкі, якія запраўляюць свае аўто... адпрацаваным алеем, які яны набываюць у забяглаўках хуткага харчавання. Брунатная жыжка фільтруецца ў хатніх умовах і заліваецца ў бензбак дызельнага аўтамабіля. Пах з выхлапной трубы нагадвае водар смажанай бульбы. Выгада зразумелая: уладальнікам рэстарачыў не трэба плаціць за перапрацоўку адкідаў, аўтааматары атрымліваюць паліва амаль задарма.

Фантазія навукоўцаў не мае межаў: паліва вырабляюць з рапсу, з пшаніцы, з цукровага трыснягу, нават з апілак. Біятэхнолагі з канадскай фірмы Iogen эксперыментуюць з саломай.

Карэйская фірма EOS System увогуле збіраецца наладзіць вытворчасць дызеля з пластыкаў з-пад ёгуртаў.

Праўда, і тут добрая ідэя натыкаецца на абмежаванні. “Вырошчваць” паліва на еўрапейскіх палях задорага, ды і плошчаў для гэтага замала.

Падобная сітуацыя і ў Беларусі, дзе апошнімі гадамі даволі актыўна вядуцца распрацоўкі ў вырабе біядызеля з рапсу. Трактар “Беларусь”, напрыклад, нармальна працуе на сумесі рапсавага алею ды селяркі ў прапорцыі 50/50. Аднак мы, найхутчэй, зможам экспартаваць толькі ноў-хаў, бо рапсу, які вырошчваецца на беларускіх палетках, не хопіць, каб пакрыць уласныя патрэбы ў паліве, не кажучы пра продаж яго за мяжу.

Простая эканомія

Па старой завядзёнцы, чалавецтва заглядае далёка, не заўважаючы рашэнняў, якія ляжаць пад но-

сам. Энэргазберагальныя тэхналогіі маюць агромністы патэнцыял. Дамы можна будаваць з лепшай цеплаізаляцыяй, а аўтамабілі рабіць больш эканомнымі. Калі б кожны аўтамабіль у Нямеччыне спажываў на 100 км шляху ўсяго толькі на 1 літар паліва меней, спажыванне бензіну ды селяркі зменшылася б на 12,5%. Ніякі біядызель дагэтуль такой эканоміі не ўстане забяспечыць. Калі ж апчадны рухавік зрабіць яшчэ і гібрыдным, спалучыўшы яго з электраматорам, эканомія будзе яшчэ большая. Прычым зараджаецца ён у тым ліку і ў час руху, у першую чаргу пры разгоне і тармажэнні аўтамабіля. Гібрыдныя аўто на кшталт «Таёты Прыюс» ужо некалькі год як вырабляюцца сэрыйна. У 2010 г. у ЗША будзе прадавацца каля мільёна такіх “аўтамабільных мутантаў”. (“НН”)

Падрыхтавалі
Гелена Белязюн
Дзмітрый Гупянец

Вальтаж

“Высокавольтных” скатаў можна знайсці ва ўсіх акіянах зямлі, асабліва ў цёплых акваторыях. Іх “электрычнасць”, прызначаная для ворага ці ахвяры, такой сілы, што і чалавека валіць з ног, “як удар сякеры”. Такія магчымасці скатаў выкарыстоўвалі ў свой час антычныя медыкі. Яны лячылі рэўматыкаў і ашалелых, саджаючы сваіх пацыентаў на гэтую піланосую рыбу.

Сакрэт “высокавольтных” скатаў хаваецца ў прыродных батарэях, якія знаходзяцца ў іх целе і складаюць ад 1/6 да 1/4 вагі электрычнай рыбы. Пад скурай на кожным з бакоў цела размяшчаюцца 400-600 вертыкальных калонак, якія складаюцца мінімум з 40-60 дыскаў, а ўжо паміж апошнімі – студзністыя пракладкі (ізалятары). Нервы, як правады, злучаюць з галаўным мозгам тысячы электраэлементаў.

Калі да самай магутнай з такіх жывёлін падключыць (паралельна!) каля сотні звычайных электраламп, яны ўспыхнуць усе разам! І будучы гарэць каля трох секунд, паступова згасаючы.

Можна падлічыць сілу тока, якая заб’е чалавека, калі той зам-

Марскія скаты выпрацоўваюць ток, які можа забіць чалавека

кне кантакты жывой батарэі, узяўшыся адной рукой за спіну ската, а другой за “жывот”. Вядома, што супраціўленне чалавечага цела складае прыкладна кілаом. У гэтым выпадку, па закону таго ж Ома, самы магутны скат праніжа чалавека токам у 300 міліампер. Зыходзячы з дадзеных па тэхніцы бяспекі, ток у 50 міліампер для чалавека небяспечны, а ў 100 – смяротны.

Аднак, гэта ўсё тэарытычна. У рэальнасці ж такі зыход можа быць, як зыдуцца ў адно наступныя тры “калі”:

1) скат даўно не разраджаўся і набіраў сілу электрарада ў 200-300 вольт пры 2 ці больш кілават магутнасці;

2) чалавек схопіў гэтага ската ў салёнай марской вадзе (высокая электраправоднасць) за спіну і “жывот” адначасова;

3) рогавы пласт скуры чалавека, які схопіў ската, паранены.

Таму, пэўне, лепш замест цёплых марскіх акваторый паехаць адпачываць на беларускія азёры.

Падрыхтавала
Гелена Белязюн

Васьмікласнікі

Давялося цэлы месяц адчуваць сябе ў скуры настаўніцы біялогіі і хіміі - праходзіла практыку ў гімназіі №1 г. Гродна.

Колькі слоў аб тым, чым цікавяцца падлеткі па-за межамі школы. А дакладней, чым яны не цікавяцца.

З 25 чалавек па-за школай нейкія канкрэтныя зацікаўленасці, нахштальт хакею, польскай мовы ці кулявой стральбы, маюць 3-5 вучняў. На пытанне, хто мае чытацкі білет бібліятэкі імя Карскага, паднялося 4 рукі.

Вырашыла неак паспрыяць арганізацыі вольнага часу і зладзіла экскурсію ў Дом творчасці, дзе маецца цудоўны гурток ткацтва пад

кіраўніцтвам Камінскай Марыны Аляксандраўны. Трохі прыціхшая дзесятка маіх дзетак паслухала расповед Марыны Аляксандраўны аб старажытным народным рамястве; аб тым, якой цяжкай працай лён ператвараецца ў нітку; некаторыя нясмелымі рукамі падатыкаліся да кроснаў, што калісь стаялі ў вясковай хаце і апрадалі ўсю сямю, да рушнікоў і дываноў, частка з якіх была выткана больш як 100 год таму. Але ў мяне няма вялікіх ілюзіяў наконт таго, што гэтыя дзеці вынеслі адтуль нешта нашмат большае, чым шматочак адарванай ільняной ніткі...

Не пачуўшы нават слабенькага

На пытанне, хто мае чытацкі білет, паднялося 4 рукі “дзякуй”, я пабачыла спіны 13-гадовых хлапчукоў і дзяўчынак, што хутчэй разбягаліся па дамах, здаецца, ледзь дачакаўшыся канца гэтай сустрэчы з ТРАДЫЦЫЯЙ.

Вольга Сташко

А памажы, Божа, вясну-красну клікаць

Надышла доўгачаканая вясна. Нарэшце ўсё жывое патроху абуджаецца да жыцця. Ёсць жаданне ўзняцца ў неба і паляцець насустрач вясноваму сонцу, як лятуць птушкі з выраю, калі вяртаюцца на Радзіму. Ёсць пачуццё радасці, але няма еднасці, прыналежнасці да нараджэння вясны. Яна прыходзіць сама па сабе, незалежна ад нас.

У нашых продкаў было інакш. Славяне-язычнікі верылі, што непасрэдна ўдзельнічаюць у надыходзе вясны. Яны імкнуліся па магчымасці пасадзейнічаць больш хуткаму яе прыходу. Вясна ўяўлялася ім у выглядзе маладой прыгожай дзяўчыны. У рытуалах і абрадах гэтага часу вясну клікалі да сябе, ёй прыносілі ахвяраванні, дзеля яе наладжвалі гульні, карагоды, спевы, прасілі сонейка хутчэй сагрэць зямлю. Ва ўсходнеславянскіх народаў гэта быў цэлы комплекс рытуалізаваных святкаванняў, які атрымаў назву гукаанне вясны.

Гукаанне вясны – паганскае свята, якое адзначалася ў дахрысціянскія часы на пачатку года, з першага сакавіцкага дня. Па сучасным календары гэтая дата змясцілася на 14 сакавіка. Рытуальныя вясеннія святкаванні пачыналіся са спальвання зімы. На высокіх пагорках за сялом моладзь разводзіла агні, на якіх “палілі зіму”: спальвалі льняное мяле, зношанае адзенне і абутак, розныя непрыгодныя ў хатнім ужытку рэчы. Ля вогнішча са смехам і жар-

Хто бліжэй да неба, у таго і лён даўжэйшы будзе

тамі гулялі ў розныя гульні, пераскоквалі праз агонь, спявалі песні-вяснянкі. На Пасожжы і беларускім Падняпроўі быў вядомы абрад спальвання кола. Хлопцы і дзяўчаты ішлі на бераг ракі ці возера і рабілі невялікія плыт, на якім замацоўвалі старое прамасленае кола ад калёс ці якой-небудзь іншай павозкі. Затым яго падпальвалі і пускалі плыт на ваду. Вогненае кола сімвалізавала сабой Сонца, якое ўшаноўвалася нашымі продкамі як адно з галоўных бостваў. Пакуль плыт з палаючым колам плыў каля сяла, усе ўдзельнікі абраду ішлі за ім і спявалі песні, у якіх звярталіся да нябеснага свяціла з ухваламі і просьбамі хутчэй прыйсці і сагрэць усё навокал. На рагачоўшчыне моладзь дзялілася на 2-3 купкі, кожная з якіх займала пагорак, ужо

больш-менш падсушаны сонейкам і, папераменна падаючы свае галасы, “заводзілі”:

*Ой, вясна-маці,
Хадзі к нам гуляці!*

Хадзі к нам гуляці,

Карагод спраўляці!..

Вадзіць вясення карагоды і заклікаць у іх вясну дзяўчаты пачыналі са з’яўлен-

нем першых пралесак. Гэты момант рытуальнай абраднасці ўвасабляў сабою бясконцы рух жыцця і вечнай маладосці. Вясна – заўсёды маладая, вясёлая, жаданая ў народнай свядомасці параўноўвалася з дзявочай чысцінёй і прыгажосцю.

У вясновай абраднасці важнае месца займае таксама аграрна-магічная скіраванасць. Нашы продкі-земляробы звязвалі з гэтым перыядам надзеі на будучы ўраджай і спрыяючыя гэтаму пагодлівыя дні. Да гэтага часу прымяркоўвалі шматлікія павер’і і прыкметы: “Калі сакавік сухі, у красавіку травы яшчэ не чакай”, “Сухі марац, мокры май – будзе жыта, як гай”.

(Паводле У.М. Сысова)

Беларускае вяселле

Працяг. Пачатак у № 4.

Рытуалвянчання многія стагоддзі быў адзіным рэлігійна-грамадзянскім актам, які дазваляў і ўзаконваў пачатак сямейнага жыцця паміж хлопцам і дзяўчынай. Урачыстасць гэтаму дзеянню надаюць маленні, царкоўныя спевы і зычэнні “На многае лета!” і, самае галоўнае, тое, што сваю згоду на шлюбны саюз маладыя даюць перад Божым лікам. І хоць у савецкі час, калі панавала бязвер’е, камуністычныя ідэалогі імкнуліся падмяніць вячанне рэгістрацый

шлюб у ЗАГСах, канец XX – пачатак XI стагоддзяў паказваюць, што людзі ўсё больш актыўней вяртаюцца да сваіх спрадвечных святых каранёў, а вячанне ў царкве або касцёле становіцца неад’емнай часткай сучаснага вяселля.

У час вячання па тым, як гарэлі свечкі ў маладых, гадалі аб іх будучым лёсе: “...эжалі ў маладых свечкі гараць жарка, то будучы жыць дужа харапшо”, калі ж у нявесты або жаніха свечка “...будзе як-небудзь там плоха гарэць”, то верылі, што ў таго

ў жыцці нешта будзе “няладзіцца”.

Паводле запісаў М.М. Доўнар-Запольскага, непажадана было, каб па дарозе ў царкву маладыя сустрэлі жанчыну з пустымі ведромамі, баццошкю або зайца; пры ўваходзе ў Божы храм жаніх і нявеста імкнуліся не наступаць на царкоўны парог, што магло быць прычынай іх сямейных сварак; дождж у дзень вячання азначаў, што маладыя будучы жыць багата.

Працяг у наступным нумары.

**Падрыхтавала
Вольга Сташко**

Лета разам з Вяртлявай Чаротаўкай

Калегі, як шмат хто ўжо ведае, сёлета (2006) палякі запрашаюць прыняць удзел ва ўліках Вяртлявай Чаротаўкі (ВЧ) у Польшчы. Улікі будуць праводзіцца на Бебжы - найбуйнейшым месцы гнездавання ВЧ у Польшчы і Заходняй Еўропе. Улікі будуць праводзіцца ў форме летніка. Сілкаванне, жыллё (карацей, усё апроч піва) бяруць на сябе арганізатары. Таксама аплочваецца праезд ад мяжы Польшчы да месца.

Калі вы ведаеце тых, хто зацікавіўся ўдзелам, калі ласка, па-

ведаміце нам аб гэтым. Лепш за ўсё, хай звязуцца са мною і азначыць, у які з ніжэй падазеных тэрмінаў яны жадаюць прыняць удзел ва ўліках. Удзельнікам павінна быць 18 і больш гадоў. Час знаходжання ў летніка павінен быць не меншы за тыдзень.

Віктар Фянчук (Інстытут Заалогіі НАН Беларусі, Мінск)

ggrzywaczewski@op.pl
fenchuk@tut.by

I летнік - 15.05-20.05

II летнік - 21.05-27.05

III летнік - 28.05-3.06

IV летнік - 4.06-10.06

V летнік - 11.06-17.06

Сусветная павуціна

<http://top100.rambler.ru/top100/>

Адзін з самых вядомых пашукавікоў Інтэрнэта - Rambler - гатовы ўсім дапамагчы ў нялёгкай справе навучання і адукацыі. На гэтай старонцы студэнты любых спецыяльнасцяў змогуць знайсці сабе рэферат на любую тэму. Выбар сайтаў даволі шматлікі, таму калі вы нідзе не знайшлі рэферат па дадзенай тэме, запрашаем на гэтую старонку.

Чалавек, які паважае і не лічыць сябе бязгледзей за іншых, запазычыць адсюль пэўную колькасць карыснай інфармацыі, але асноўную частку працы зробіць сам.

Нераст - гэта інтымная ўзаемаадносіны паміж рыбамі, калі ім вельмі хочацца.

студэнт сказаў

Інавацыйны цэнтр юрыдычнай адукацыі

Грамадская прыёмная УА «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт ім. Я. Купалы» здзяйсняе **БЯСПЛАТНЫ** прыём маламаёмасных грамадзян (пенсіянераў, студэнтаў, інвалідаў, шматдзетных матак і інш.) па пытаннях:

- грамадзянскага права;
- працоўнага права;
- шлюбна-сямейнага права;

- жыллёвага права;
- спадчыннага права і інш.

Прыём здзяйсняецца па наступных адрасах:

1. Панядзелак і серада з 16.00 да 17.30 - вул. Пушкіна, 39 каб.9;
2. Аўторак і чацвер з 16.00 да 17.30 - вул. Замкавая, 20 каб.14 (будынак абласной бібліятэкі).

Гісторыя адной качкі

вясна 2006. Птушкі, у асноўным датэрмінова, вяртаюцца з выраю, бо баяцца падчапіць птушыны грып ў замежжы...

Галоўны рэдактар: **Віктар Валько**

Верстка: **Дзмітрый Гупянец**

Аб'ём: 1 умоўна друкаваны аркуш

Наклад 50 асобнікаў

Выдавец: факультэт біялогіі і экалогіі ГрДУ

Надрукаваны на абсталяванні выдаўца

Адрас рэдакцыі: вул. Даватара, 3/1

Нумар падпісаны ў друк: 24.03.2006

Вашыя артыкулы вы можаце дасылаць на E-mail: pronobis2004@mail.ru